

Korlátos vagy korlátlan nyilvánosság

Simon Zoltán NÉPSZAVA

A múlt feltárását jogállami módon kell végrehajtani, mondta *Sólyom László*, az Alkotmánybíróság (AB) volt elnöke az Ügynökök és akták című konferencia második napján. Úgy vélte, eddig az alkotmány határt szabott a politikának, de az ügynökkérdésben ez a viszony megfordult. A neves jogász felidézte az általa vezetett bizottság legfontosabb megállapítását a kormány által benyújtott ügynöktörvényjavaslatokról; e szerint Magyarország 1990 előtt semmilyen tekintetben nem volt jogállam, ugyanakkor a szolgálatok az akkori törvényeknek megfelelően, jogszerűen működtek.

Sólyom emlékeztetett arra is, hogy éppen az általa vezetett AB mondta ki 1994-ben, hogy az átvilágítási törvényt ki kell bővíteni az áldozatok információs önrendelkezési jogával, a rájuk vonatkozó titkosszolgálati adatok hozzáférhetőségével. Az átvilágítási folyamatról úgy vélekedett, hogy az idő múlásával nem tágitani, hanem szűkíteni kellene a vizsgálandó személyi kört, és emlékeztetett arra, hogy már 1994-ben neveltségessé vált a lusztráció, amikor *Horn Gyulát* „pufajkás” múltjával kormányfővé választották.

A Soros Alapítvány által rendezett eszmecsere vita alakult ki Sólyom álláspontjáról, többen „ügynökvédőnek” tekintették a korlátozott nyilvánosságról vallott felfogását, így *Eörsi István*, *Köszeg Ferenc* és *Molnár Péter* is. Szerintük a megfigyeltnek joga van teljeskörűen

Mécs Imre, Halmi Gábor és **Eörsi István** társaságában a Stasi-aktákat kezelő Gauck-intézet névadója

megismerni és nyilvánosságra hozni a róla szóló adatokat, így az ügynökök nevét is. Érveik között szerepelt még, hogy a nyilvánossággal együtt meg kell adni az „érintetteknek” a bíróság előtt védekezési jogot is. Ez volt a felfogása egyébként *Hack Péternek* is, aki ugyancsak tagja volt a Sólyom-bizottságnak, de érveit különvéleményben fejtette ki. Sólyom válaszul elmondta, felfogása 1990 óta változatlanul az, hogy a jogállami szempontoknak elsőbbségük van a morálisokhoz képest. Az abortusz példáját hozta fel, amely

annyanban hasonlít az ügynökkérdés nyilvánosságához, hogy „ha már csináljátok, akkor jogállami technikákkal tegyétek”.

Majtényi László előadásában úgy vélte, hogy nem lehet az egyént megfosztani személyiségi jogaitól, és nemcsak az áldozatoknak, hanem az ügynököknek is vannak ilyen jogaik. A volt adatvédelmi biztos ugyanakkor nem zárta ki az adatok széles körű nyilvánosságra hozatalát, mint mondta, a nyilvánosság egy létező jogi szankció. Majtényi szerint nem dönthető el, hogy a felelősök „alul” vagy „felül” voltak a

hierarchiában, és problémának vélte az átvilágítási törvényben szereplő „közvéleményt befolyásoló kör” fogalmát is. *Halmi Gábor* alkotmányjogász az AB szerepét értékelte az átvilágítási folyamatban. Megállapította, hogy a taláros testület például az információs önrendelkezési jog kérdésében „aktivista” volt, és felszólította-elindította a törvényhozást az adatok hozzáférhetősége felé. Ugyanakkor más kérdésekben, például abban, hogy az átvilágítást nem terjesztette ki a teljes III-as főcsoportfőnökségre, passzív maradt.